7/5066

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA**

Aşağıdaki sorularımın **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Hilmi GÜLER** tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. 24.02.2005

**Emin ŞİRİN**
**İstanbul Milletvekili**

Sayıştay Genel Kurulu'nun 26 Şubat 2004 tarih ve 5088/1 sayılı kararı ile TBMM'ne sunulan, Sayıştay Başkanlığı'nın "Yap-İşlet-Devret ve Yap-İşlet Modeli Kapsamında Yaptırılan Enerji Projeleri" hakkındaki Raporu'nun 8' inci sayfasında;

"Yurt dışından fazla doğalgaz bağlantısı yapılmasının diğer vahim sonucu da, 'al ya da öde' garantisiyle çalışan doğalgaz santralları nedeniyle, EÜAŞ tarafından işletilen ve düşük maliyetle (ortalama 3 sent civarında) üretim yapan termik ve hidrolik santrallarda üretimin kısılması, bunların yerine 10-12 sent'e elektrik satan YİD santrallarından enerji alınmasıdır." denilmekte, devamında; "DPT tarafından Bakanlığın 10 Mayıs 1993 tarihli yazı ile uyarıldığı"ndan söz edilmektedir.

Sorular:

1) BOTAŞ'ın 1990'lı yılların sonundaki "Orta ve Uzun Dönem Doğalgaz Arz-Talep Projeksiyonu"na göre, 2005 yılı sonunda Türkiye doğalgaz tüketimi 30 milyar metreküp olarak belirlenmiştir. Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nca, (zamanın DPT Müsteşarı Orhan GÜVENEN'in 1999 tarihli Raporu) 2005 yılı sonu projeksiyonun 15 milyar metreküp'ü geçmeyeceğini ileri sürülmüştür.

   Halen 81 ilimizin sadece 5'inde doğalgaz kullanıldığı, 2004 yılında kamu doğalgaz santralları düşük kapasitede çalıştırılarak hidroelektrik ve kömür santrallarına öncelik verildiği, Şubat 2005'de İran doğalgazındaki bir kısıtlama, ülkemiz sanayinin önemli bir kesiminin gaz alamamasına yol açtığı halde, ülkemizde 2004 yılı sonunda 22 milyar metreküp'ün üzerinde doğalgaz tüketildiği resmi kayıtlara geçmiştir.

   Bu durumda, DPT öngörümü olan 15 milyar metreküp hedefi 2004 yılından da önce (2002 yılında) aşıldığı, 2005 yılı sonunda 30 milyar metreküp hedefinin gerçekleşeceği açıkça görüldüğü halde, Rapor'da hâlâ "doğalgaz ithalat bağlantılarının aşırılığı ve buna bağlı olarak elektrik üretiminden kaynaklanan ilke zararlarından söz edilmesi" makul müdür?

2) Günümüze kadar ticari işletmeye giren Yap-İşlet-Devret projesi sayısı 24 olup bunların yıllık elektrik üretim kapasitesinin, Türkiye'nin bir yıllık normal tüketim artışını karşılayacak kadar, 12 milyar kWh/yıl olduğu ve bu 24 YİD projesinin 2000 yılına kadar işletmeye açıldığı, aynı yıl (2000) Türkiye'nin Elektrik enerjisi açığı yaşamaya başladığı resmi belgelerle teyit edilmiştir.

   2000-2002 dönemi elektrik enerjisi açığı, DPT, Hazine ve Enerji Müsteşarlarının Başbakanlık gözetiminde imzaladığı 27 Mayıs 2000 Belgesi ile belgelenmiştir.

   Rapor'la ortaya atılan, "aşırı doğalgaz ithal anlaşması yapılması, doğalgaz fazlasını eritmek için gereksiz doğalgaz üretim tesislerinin ele alınarak ülkemizde aşırı elektrik arzına yol açılması, bu yüzden kamu santrallarının düşük kapasitede bırakılması sonucu büyük kamu zararları doğması gibi iddiaları temelden çürüten bu çok önemli Başbakanlık Resmi Belge'sinden Sayıştay Raporunda hiç söz edilmemesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

3) 27 Mayıs 2000 Başbakanlık Belgesi, aynı zamanda 2000-2004 döneminde kademeli olarak kurulacak 4'ü doğalgaz, 1'i ithal kömür yakıtlı 5 Yap-İşlet projesinin; DPT, Hazine ve Enerji Müsteşarlarınca, dolayısıyla Müsteşarları resen görevlendiren dönemin Başbakanlığının Onay belgesidir.

   5 Yap-İşlet projesi (4'ü doğalgaz, biri ithal kömür santralı), 27 Mayıs 2000 belgesinde, ülkemiz elektrik arz- talep dengesinin korunması için Başbakanlığın ihtiyaç görmesi sonucu inşa edilerek 2004 yılına kadar işletmeye açıldığı halde, bu çok önemli "ayrıntının" Rapor'da atlanmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

4) EÜAŞ'ın elektrik (hidroelektrik- termik) "paçal" maliyetinin, 3 sent/kWh olduğunun hiçbir kanıt belgesi Rapor'da sunulmamıştır. Gerçekte bu maliyet 5 sent/kWh'in üzerindedir. Ancak yatırım finansmanının (amortisman) geri ödendiği ve bu payın ilk yıllar tarifesine eklendiği tüm santrallarda, ilk işletme yıllarında enerji maliyetleri doğal ve kaçınılmaz olarak yüksek çıkacaktır. Bunun istisnası yoktur. Ancak, amortismanın kamu santrallarında Hazine tarafından üstlenilmesi ya da kısmen veya tamamen ödenmiş olmasının, kamu santrallarının özel sektör santralları ile mukayesesinde farklılık ortaya çıkarması, yatırım finansmanının geri ödenmesinin (amortismanın) gözardı edilmesini gerektirmemektedir.

   EÜAŞ santrallarında, yatırım geri ödemesinin Rapor'da özellikle dikkate alınmayarak sonuçlar çıkarılmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

5) DPT, 3096 sayılı kanun hükümleri uyarınca, Yap-İşlet-Devret projelerine "olumlu görüş" vermekle görevlidir. DPT'nin görevi "olumlu görüş" vermek ya da vermemektir. DPT, "olumlu görüş" vermediğinde o proje gerçekleştirilemez ve gerçekleştirilmemiştir. DPT'nin görevi bunun dışında Bakanlığa uyarı yazısı göndermek değildir. Nitekim DPT, Mayıs 1998'de "olumlu görüş" verme uygulamasını durdurmuş, o tarihten (Mayıs 1998) sonra hiçbir projeye onay vermemiştir. Bu ihmal edilmemesi gereken yasal gerçekler gözardı edilerek, Rapor'u düzenleyen ve sunanların "DPT'nin Bakanlığa uyarıda bulunduğu halde..." şeklindeki gerekçeleri öne sürmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?